

**CARACTERISTICA GENERALĂ A CONTRAVENȚIILOR
PREVĂZUTE LA CAPITOLUL XV DIN CODUL
CONTRAVENȚIONAL AL REPUBLICII MOLDOVA**

Oleg PANTEA

CZU: 342.922:33(478)

panteaoleg@gmail.com

În pofida faptului că Republica Moldova a parcurs doar trei decenii de independență, sistemul economic și reglementarea acestuia la nivel național nu pot fi tratate izolat. Prioritatea fundamentală a statului nostru în veacul al XXI-lea rămâne a fi asigurarea securității naționale, iar securitatea economică este un segment convențional și important al acesteia.

Securitatea economică este asigurată inclusiv printr-un set de norme juridice, care sunt bine fundamentate, concrescute și aliniate la rigorile impuse de realitățile pieței mondiale și în strictă conformitate cu interesul național al Republicii Moldova. În rândul cercetătorilor autohtoni din domeniul dreptului se formează o opinie potrivit căreia dreptul securității naționale ar putea exista ca ramură distinctă a dreptului național, iar dreptul securității economice ca o subramură a dreptului securității naționale, fapt constatat deja la nivel național într-un număr consistent de state europene [1, p. 25].

În art. 126, Constituția Republicii Moldova stabilește: „(1) Economia Republicii Moldova este economie de piață, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată și pe proprietatea publică, antrenate în concurență liberă... (2)... c) protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară;” [2, art. 126].

Astfel, economia națională se înscrie printre valorile fundamentale ale societății și trebuie să se bucure incontestabil de protecție juridică. Ramura dreptului contravențional pune la dispoziția autorităților statului un set de norme juridice la Cap. XV Cod contravențional, pentru prevenirea și sancționarea abaterilor privind *activitatea de întreprinzător, fiscalitatea, activitatea vamală și valorile mobiliare*.

Potrivit informațiilor prezentate de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, în anul trecut au fost constatate 51,0 mii contravenții ce afectează activitatea de întreprinzător, fiscalitatea,

activitatea vamală și valorile mobiliare și aplicate pedepse în cazul a 50,5 mii. Principala sancțiune pentru această categorie de contravenții este amenda (99,9%), concomitent pentru 298 de cazuri a fost aplicată confiscarea, iar în 181 de cazuri a fost aplicată ridicarea contraechivalentă a obiectului [3].

Pentru ca să existe fapta ilicită de natură contravențională, se impune prezența obligatorie a tuturor elementelor constitutive, astfel încât cauza să fie analizată pentru a stabili dacă a fost sau nu săvârșită o contravenție.

Astfel, *obiectul generic* al contravențiilor date poartă un *caracter complex* și este format din patru grupuri de relații sociale, după cum urmează: relații sociale cu privire la activitatea de întreprinzător; relații sociale cu privire la fiscalitate; relații sociale cu privire la activitatea vamală; relații sociale cu privire la valorile mobiliare.

În privința *obiectului nemijlocit* al contravențiilor analizate, acesta îl reprezintă relațiile sociale ce vizează anumite valori sociale concrete, care derivă din conținutul fiecărui articol în parte (de ex.: relațiile sociale cu privire la organizarea de structuri financiare legale, lezate prin contravenția prevăzută de art. 263¹ CC; relații sociale cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, lezate prin contravenția de la art. 266 CC; relații sociale cu privire la comerț, lezate prin contravenția de la art. 273 CC ș.a.) [4].

Obiectul material în cazul contravențiilor ce afectează activitatea de întreprinzător, fiscalitatea, activitatea vamală și valorile mobiliare este prezent, însă nu la toate componentele, ci doar la acelea la care valoarea socială ocrotită constă sau se exprimă într-o entitate materială. Amenințarea sau vătămarea relațiilor sociale are loc prin intermediul acestei entități, care este obiectul material al contravenției. De exemplu, la art. 265 CC „Achiziționarea, păstrarea, transportul spre comercializare și comercializarea ilegală a valorilor materiale”, obiect material sunt „mărfurile, produsele ori materia primă fără dovada originii și a provenienței lor”; art. 283 CC „Falsificarea și contrafacerea produselor”, obiect material sunt produsele falsificate și contrafăcute.

Obiectul contravenției nu trebuie confundat cu *instrumentele* sau *mijloacele materiale*, cu ajutorul cărora a fost comisă contravenția, și nici cu lucrurile produse prin contravenție [5, p. 121].

Cu referință la *latura obiectivă* a contravențiilor, aceste fapte se manifestă atât prin acțiune, cât și inacțiune. Aprecierea corectă a laturii obiective a contravenției este foarte importantă la stabilirea adevărului, la calificarea corectă a acțiunilor făptuitorului.

Latura obiectivă în cazul contravențiilor analizate se caracterizează prin diversitatea formelor de manifestare. În cadrul uneia și aceleiași norme juridice pot fi evidențiate mai multe forme de acțiune sau inacțiune a contravenientului. De exemplu, la art. 273 CC, „Încălcarea regulilor de comerț”, legiuitorul prezintă 17 forme diferite de latură obiectivă, ce constituie 17 contravenții distincte; la 293¹ CC, „Încălcarea regulilor de exploatare a echipamentelor de casă și de control”, sunt cuprinse 10 forme ale laturii obiective, respectiv sunt 10 contravenții distincte.

Totodată, art.129 pct.12) din Codul fiscal al Republicii Moldova definește *încălcarea fiscală* drept „acțiunea sau inacțiunea, exprimată prin neîndeplinire sau îndeplinire neadecvată a prevederilor legislației fiscale, prin încălcarea drepturilor și intereselor legitime ale participanților la raporturile fiscale” [6], pentru care este prevăzută răspunderea în conformitate cu Codul fiscal.

În baza art.228 Cod vamal al Republicii Moldova, *contravenția vamală* presupune „încălcarea reglementărilor vamale săvârșită prin acțiune sau inacțiune care atrag răspunderi stabilite în Codul contravențional al Republicii Moldova și în Codul vamal” [7].

Din conținutul prevederilor acestor două acte normative deducem că relațiile sociale din domeniul vamal și fiscal sunt ocrotite juridic prin intermediul mai multor forme de reglementare juridică, inclusiv prin stabilirea diferitelor forme de răspundere juridică. În anumite cazuri doar proporția abaterii desemnând prezența ori lipsa unui grad prejudiciabil și, respectiv, admiterea unei sau altei răspunderi juridice. De ex., Codul vamal prevede contravențiile vamale cu răspundere materială, un alt model de răspundere juridică decât cea contravențională. Aici sunt stabilite tipurile de contravenții cu răspundere materială și mărimea sancțiunii amenzii, care se stabilește în baza unui procent din valoarea mărfurilor care au constituit obiectul contravenției. (art. 231, 232 din Cod vamal, „trecerea de mărfuri peste frontiera vamală cu documente falsificate, nevalabile sau dobândite pe căi ilegale, în lipsa elementelor constitutive ale infracțiunii de

contrabandă sau ale altor infracțiuni se aplică pedeapsa amenzii de la 40% la 100% din valoarea mărfurilor care au constituit obiectul contravenției sau cu confiscarea lor”).

În procesul constatării faptelor contravenționale stipulate în Capitolul XV CC, al cercetării calitative a cazului și, în primul rând al stabilirii corecte a obiectului nemijlocit atentat și a laturii obiective, sunt necesare cunoștințe speciale, consultarea actelor normativ-juridice naționale în vigoare care reglementează: activitatea de întreprinzător; regulile de calculare și de plată a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală; modul de producere, de transport, de păstrare și de desfacere a timbrelor de acciz și a mărcilor comerciale de stat; regulile de comerț; modul de fabricare și circulație a producției alcoolice, regulile vamale, activitatea bancară și operațiunile valutare; modul de calculare, de aprobare și de utilizare a mijloacelor bugetare; activitatea fiscală; regulile de activitate în domeniul asigurărilor [8, p. 200].

Subiecții contravențiilor, prevăzute la Cap. XV CC, sunt persoanele fizice responsabile și persoanele juridice. În mare parte, aceasta reiese din conținutul normelor juridice materiale, fie că subiectul este reflectat în sancțiunea normei (de ex., art.273 alin.(2) CC „...se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice...”), fie în dispoziție (de ex., art. 284 alin. (2) CC, „Fabricarea și/sau punerea în circulație a producției alcoolice de către agenți economici care nu au licență în domeniu...”). În alte norme lipsește mențiunea cu privire la subiectul contravenției, aceasta fie reiese din mărimea amenzii stabilite, corelată cu prevederile art. 34 CC (de ex., în cazul art. 273 alin. (1) „Înșelarea cumpărătorilor la măsurat, la cântar, la achitare se sancționează cu amendă de la 15 la 30 de unități convenționale”; art. 283 alin. (1) CC „Falsificarea produselor, adică fabricarea lor în scop de comercializare fără documente de însoțire, proveniență, calitate și conformitate, dacă această faptă nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, se sancționează cu amendă de la 24 la 90 de unități convenționale ...”), fie se deduce din textul normei materiale.

Referindu-ne la mărimea amenzii, aceasta se aplică persoanelor fizice de la una la 500 de unități convenționale, iar persoanelor cu

funcție de răspundere – de la 10 la 1500 de unități convenționale. Amenda se aplică persoanelor juridice de la 10 la 1500 de unități convenționale sau în mărimea valorii produsului, serviciului respectiv care constituie obiectul contravenției, dar nu mai puțin de valoarea limitei maxime în unități convenționale, în cazul în care acest fapt este prevăzut expres de norma materială din partea specială a cărții întâi (art. 34 alin. (2, 2¹) CC).

Totodată, persoana fizică, care comite unele contravenții de la acest capitol, trebuie să aibă și calitățile unui subiect special, fie apare în ipostaza de persoană cu funcții de răspundere (de ex., art. 301¹ CC alin. (1) „Prezentarea cu informație neautentică și/sau incompletă a dării de seamă fiscale și a informației aferente raporturilor de muncă pentru stabilirea drepturilor sociale și medicale se sancționează cu amendă de la 9 la 30 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere”), fie funcționar public sau persoană cu funcție de demnitate publică (de ex., art. 264 CC „Participarea ilegală a funcționarului public, a persoanei cu funcție de demnitate publică la activitatea de întreprinzător”).

Având în vedere criteriul subiecților, doctrina de specialitate împarte contravențiile fiscale în două mari categorii:

- contravenții săvârșite de funcționari din cadrul societăților comerciale sau altor agenți economici, cărora le revin îndatoriri de serviciu privind calculul și plata impozitelor și taxelor (subiecți speciali);
- contravenții săvârșite de contribuabili persoane fizice particulare [9, p. 267].

Latura subiectivă a contravențiilor reprezintă atitudinea psihică a făptuitorului față de fapta săvârșită și consecințele ei. Această trăsătură se referă doar la persoana fizică, în cazul aplicării sancțiunii contravenționale față de persoana juridică acest element al contravenției nu poate exista. În cazul contravențiilor ce afectează activitatea de întreprinzător, fiscalitatea, activitatea vamală și valorile imobiliare latura subiectivă se poate manifesta atât sub formă de vinovăție cu intenție, cât și din imprudență. De ex., la art. 280 CC „Folosirea ilegală a codului liniar la marcarea produsului”, latura subiectivă se caracterizează doar prin săvârșirea acțiunilor cu intenție; la art. 270 CC „Folosirea materiei

prime cu termenul de valabilitate expirat la producerea (prepararea) de produse alimentare”, se poate manifesta atât prin intenție, cât și prin imprudență.

Protecția juridică a acestor categorii de relații sociale au o importanță majoră pentru economia națională și infrastructura socială. În mare parte, atentarea la aceste categorii de relații sociale constituie un atentat la securitatea economică a statului [8, p. 199]. Stabilirea elementelor constitutive ale contravențiilor ce afectează activitatea de întreprinzător, fiscalitatea, activitatea vamală și valorile mobiliare au o semnificație deosebită, deoarece anume aceste elemente stau la baza stabilirii răspunderii contravenționale. Acestea constituie criteriul de delimitare a unor categorii de contravenții de altele, dar și a contravențiilor de alte fapte antisociale (infrafracțiunea, abaterea disciplinară). Prin determinarea acestor elemente se poate realiza o calificare juridică obiectivă a contravenției, se poate determina categoria, gradul de pericol social și limitele sancționării acesteia. Constatarea contravențiilor este necesară, inevitabil, și pentru ocrotirea drepturilor și libertăților legitime ale persoanelor, apărarea proprietății, ordinii juridice și altor valori sociale.

Referințe:

1. CAUIA, Al. Dreptul securității economice – subramură a dreptului securității naționale. În: *Studii juridice universitare*. Chișinău, ULIM, 2019, Nr. 1-2, pp. 24-32.
2. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.1994. În vigoare de la 27.08.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr.1.
3. www.statistica.md, accesat la 15.04.2020.
4. Codul contravențional al Republicii Moldova din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.3-6/15 din 16.01.2009, republicat în *Monitorul Oficial*, nr. 78-84 din 17.03.2017.
5. HOTCA, M. Adrian. *Drept contravențional*. Partea generală. București: Editas, 2003.
6. Codul fiscal al Republicii Moldova din 24.04.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 62 din 18.09.1997, republicat în *Monitorul Oficial*. Ediție specială din 08.02.2007.
7. Codul vamal al Republicii Moldova din 20.07.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 160 din 23.12.2000, republicat în *Monitorul Oficial*. Ed. Specială, art. 98, din 01.01.2007.

8. GUȚULEAC, V. *Tratat de Drept contravențional*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2009.
9. BĂLAN, E. *Drept financiar*. Ediția a III-a, revăzută și adăugită. București: All Beck, 2004.